23/11/2020

Από το «κρούσμα» στο πρόσωπο

/ Γνώμες

- Άρθρο του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νέας Ιωνίας, Φιλαδελφείας, Ηρακλείου και Χαλκηδόνος κ. Γαβριήλ στη εφημερίδα «Τα Νέα Σαββατοκύριακο» (21-22 Νοεμβρίου 2020)

Ζούμε στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Στην εποχή της υπέρβασης των εθνικών ορίων, της πολιτισμικής αλλοίωσης των εθνών, αλλά και της αυτονομημένης δύναμης. Είναι γνωστό σε όλους ότι ο όρος «παγκοσμιοποίηση» ερμηνεύεται συχνά ως μία έντονη επιρροή του δυτικού πολιτισμού, δηλαδή του life style και της οικονομίας στον υπόλοιπο κόσμο κι έτσι δίκαια πολλές φορές χρησιμοποιείται αντί του όρου αυτού, ο όρος «εκδυτικοποίηση».

Αναμφίβολα, βασικό γνώρισμα του δυτικού πολιτισμού είναι η ατομοκρατία. Ο σύγχρονος δυτικός κόσμος, με την υπέρμετρη ανάπτυξη της τεχνολογίας και την προκλητική συσσώρευση πλούτου, αγνοεί την έννοια του ανθρωπίνου προσώπου, ως κατ' εικόνα Θεού δημιουργία, την οποία συγχέει ή και ταυτίζει με το άτομο. Και αυτό, διότι έχει απολέσει την κοινωνία της σχέσης.

Η αξία του ανθρωπίνου πρόσωπου καταργείται και μετατρέπεται σε μία απρόσωπη

ατομοκεντρικότητα, χρήσιμη μάλλον για οικονομικές έρευνες και στατιστικές μελέτες. Έτσι, ο άνθρωπος δεν εκλαμβάνεται ως έλλογη ελεύθερη αυτόνομη οντότητα, ούτε ως μοναδική και ανεπανάληπτη ψυχοσωματική και πνευματική υπόσταση, αλλά κυρίως ως μάζα, ως αριθμός, ως νούμερο, ως ψήφος, ως «like» και πλέον… ως κρούσμα.

Είναι γεγονός ότι η έξαρση της πανδημίας ενίσχυσε και προέβαλλε υπερβολικά την έννοια του ατόμου, κυρίως μέσα από φράσεις, όπως: «ατομική ευθύνη», «ατομική προσευχή», ακόμη, δυστυχώς, και «ατομική λατρεία», έναντι της έννοιας της κοινότητας. Προέβαλλε, θα λέγαμε, το άτομο σε συνάφεια με το άθροισμα ατόμων και όχι ως κοινωνία προσώπων. Αναμφίβολα, πρόκειται για μια προτεσταντική θεώρηση της ζωής ή και της πίστης, η οποία τοποθετεί στο κέντρο όλων το άτομο σε όλες τις κοσμικές του εκδηλώσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, η αμφιλεγόμενη πρόταση του καταξιωμένου και κορυφαίου συμβούλου υγείας, Ελβετού κ. Γουίλι Όγκιερ, με αφορμή την υπερβολική επιβάρυνση του εθνικού συστήματος υγείας της χώρας του, να μην έχουν δικαίωμα εισαγωγής σε ΜΕΘ όσοι παραβλέπουν εσκεμμένα τα μέτρα προστασίας κατά του ιού, έρχεται να υπερτονίσει την εφαρμογή της προτεσταντικής αυτής ηθικής, κατά τρόπο βεβαίως άτεγκτο, η οποία «τιμωρεί» το άτομο για επιλογές που ζημιώνουν το κοινωνικό σύνολο.

Ωστόσο, η εφαρμογή της λογικής αυτής έρχεται σε πλήρη αντίθεση τόσο με την ιατρική ηθική και δεοντολογία, που αναφέρει ο όρκος του Ιπποκράτη, όσο βεβαίως και με την «αγαπητική» ή και «συγχωρετική» στάση της Ορθόδοξης Θεολογίας και της Πατερικής Παράδοσης, σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος αποτελεί οργανικό μέλος του θεανθρώπινου σώματος της Εκκλησίας και χρήζει βοηθείας και αρωγής ως ασθενές μέλος.

Πράγματι, η Πατερική Γραμματεία και κυρίως οι Καππαδόκες Πατέρες ανέπτυξαν την έννοια του ανθρωπίνου προσώπου, η ιερότητα του οποίου αποτέλεσε γι’ αυτούς πηγή έμπνευσης για να εμβαθύνουν στο μυστήριο της θείας οικονομίας. Με τον όρο πρόσωπο προσδιορίζεται μία σχέση. Έτσι, το πρόσωπο δεν μπορεί να υπάρξει έξω από τη σχέση του με τον Δημιουργό του και τους άλλους ανθρώπους. Δεν μπορεί να κατανοηθεί δίχως την αγάπη και δίχως την κοινωνία της αγάπης.

Η Εκκλησία μας, ως κοινωνία προσώπων και όχι απρόσωπη μάζα θρησκευόμενων ατόμων, προβάλλει την μοναδική αξία του ανθρωπίνου προσώπου και τονίζει το κατ’ εικόνα και ομοίωση, που φέρει κάθε άνθρωπος. Έτσι, για την Ορθόδοξη θεολογία δεν υφίσταται ατομική προσευχή, αλλά «προσωπική προσευχή», αφού αναπτύσσεται μία προσωπική σχέση. Η Θεία Λειτουργία δεν είναι ατομική λατρεία,

αλλά συλλογική. Είναι ο γλυκασμός της κοινωνίας της ζωής εν Χριστώ, μία διαρκής πορεία από το «εγώ» στο «εμείς» και η απόλυτη ελευθερία του προσώπου, αφού «Χριστός ημάς ηλευθέρωσε» (Γαλ. 5,1).

Την ώρα αυτή όμως απαιτείται και χρειάζεται από όλους περισσότερη θυσία και προσοχή για να προφυλάξουμε το αγαθό της ζωής, το μεγάλο αυτό δώρο του Θεού προς κάθε άνθρωπο ανεξαρτήτως χρώματος, φύλου, θρησκείας και καταγωγής. Η πανδημία, με την βοήθεια του Θεού, θα περάσει. Τι θα αφήσει όμως πίσω της; Εύχομαι τα λιγότερα θύματα, αλλά και μια πιο ισχυρή κοινωνία αλληλεγγύης και προσφοράς. Ένα βίωμα της Ορθοδοξίας στο πρόσωπο του άλλου μέσα από το πρίσμα της αγάπης, της καταλλαγής, της ψυχικής γαλήνης και έναν κόσμο πιο πνευματικό, πιο ανθρώπινο.

Κουράγιο αδελφοί μου!

Ο Μητροπολίτης Νέας Ιωνίας, Φιλαδελφείας, Ηρακλείου και Χαλκηδόνος

Γαβριήλ